

Auteurs- en naburig recht: het kan en moet beter

Het auteurs- en naburig recht is in beweging. Terecht is er de afgelopen jaren meer aandacht voor de inkomenspositie van auteurs en artiesten, voor fair practice en een eerlijke verdeling. Het auteursrecht (en zeker het Auteurscontractenrecht) kan daarin een belangrijk instrument zijn. Toch werkt dat in de praktijk nog niet optimaal. Zoals ook het auteursrecht op internet een lastige kwestie blijft. De komende jaren ontstaan twee belangrijke kansen om de beroepspraktijk via wetgeving te verbeteren: de evaluatie van het Auteurscontractenrecht (wetgeving die makers moet beschermen tegen wurgcontracten en onredelijke bedingen), maar ook de implementatie van de nieuwe Europese Auteursrecht Richtlijn.

tekst: Erwin Angad-Gaur

Over de Richtlijn is veel te doen geweest. Vooral was er veel discussie over ‘artikel 13’ (in de uiteindelijke versie van de Richtlijn voorzien van het minder dramatisch klinkende artikelnummer 17), het artikel dat internetgiganten als Google (YouTube) en Facebook moet dwingen afspraken te maken met rechthebbenden. De praktijk zal vermoedelijk uitwijzen dat van ‘het einde van het internet zoals wij dat kennen’ (spookbeelden opgeroepen door lobbyisten) geen sprake zal zijn. De vraag of makers en uitvoerenden ook werkelijk van de nieuwe regelgeving zullen profiteren, is minder makkelijk te beantwoorden.

Evenwicht

De Richtlijn bevat een belangrijk evenwicht: aan de ene kant krijgen exploitanten (uitgevers, platenmaatschappijen, filmproducenten) extra rechten in handen, direct en indirect. Aan de andere kant bepaalde de Europese wetgever dat auteurs en artiesten recht hebben op ‘een gepaste en evenredige vergoeding’. In de toelichting bij de Richtlijn maakt de Europese

wetgever duidelijk dat een afkoop van rechten niet (langer) de regel mag zijn. Lidstaten is toegestaan te bepalen in welke uitzonderingsgevallen (in maatwerk op een sector toegesneden) een afkoop is toegestaan, maar de standaardpraktijk in veel sectoren van afkopen en nooit meer meeprofiten van de exploitatieopbrengsten, dient te worden doorbroken. Daarnaast bepaalde de Europese wetgever dat een transparantieplichting in de wet moet worden opgenomen: makers en uitvoerenden moeten een goed inzicht krijgen in de exploitatie van hun werk en in de opbrengsten daarvan. Mede om hun eigen inkomsten te kunnen controleren.

Goed nieuws, maar...

Dat klinkt allemaal als goed nieuws. Ware het niet dat de eerste ‘consultatieversie’ van de Nederlandse wetgever minder positief stemt. Gedurende de zomer konden burgers, belangenorganisaties en andere betrokkenen reageren op het eerste ontwerp voor implementatie van de nieuwe Richtlijn. Opvallend was daarin dat de

Nederlandse wetgever volledig aan de verplichting tot ‘een gepaste en evenredige vergoeding’ voorbij gaat. Ook kan de implementatie van de transparantieplichting beter. Tot slot kiest de Nederlandse regering er (vooralsnog) voor gebruik te maken van de mogelijkheid (geen verplichting!) die de Richtlijn lidstaten geeft (muziek)uitgevers mee te laten delen in verplicht collectieve vergoedingen (zoals de Thuis kopiegelden); de wijze waarop de wetgever voorstelt dat te doen lijkt alle door moeizame onderhandelingen in verschillende sectoren bereikte evenwichten in de war te sturen. Het is moeilijk te begrijpen: de regering die, bij monde van de minister voor Cultuur, het verbeteren van het inkomen van kunstenaars ferm tot een beleidsstreven maakte, negeert (vooralsnog) de verplichte verbetering van de positie van auteurs en artiesten in de Auteurswet en de Wet op de naburige rechten.

Ook laat de wetgever, in het eerste concept, achterwege verplicht collectief beheer online te maximaliseren. De beste wijze om enerzijds eenvoudige

licenties voor gebruikers mogelijk te maken en anderzijds een eerlijke verdeling van opbrengsten te garanderen. (Toegegeven: ook de Europese wetgever nam opnieuw deze stap niet, maar maakte wel meer mogelijk dan voorheen. Het Nederlandse conceptwetsvoorstel maakt daarvan geen gebruik.)

Platform Makers

Platform Makers, het samenwerkingsverband van beroepsorganisaties en vakbonden voor auteurs en artiesten, reageerde via een uitgebreide brief op de internetconsultatie (de reactie is te lezen op de website van de organisatie www.platformmakers.nl). Er valt, zo constateerden alle belangenorganisaties, nog veel te doen.

Kernpunten van de lobby zullen de komende jaren daarom zijn:

1. Een evenredige, proportionele beloning voor makers en uitvoerenden. Afkoop mag niet langer de regel zijn in elke sector.
2. Een heldere transparantiebepaling in de wet, met een directe mogelijkheid voor de maker bij de (eind) exploitanten gegevens op te vragen.
3. Inzet op collectieve beheersoplossingen, zeker daar waar het digitale exploitatie betreft die een maker niet zelfbeheren kan, van Video on Demand, tot en met Blendle, Spotify, YouTube en Facebook.

Bijkomend streven wij naar afschaffing van het zogenaamde werkgeversauteursrecht: de wettelijke bepaling in de Auteurswet die de

werkgever, tenzij anders is overeengekomen, het auteursrecht op het werk van de werknemer geeft. Het is niet meer uit te leggen makers op basis van de contractvorm in onderhandeling op een achterstand te zetten. Zeker nu het uitgangspunt dient te zijn dat makers een passende en evenredige vergoeding toekomt. En zeker ook omdat Nederland met dit rechtsartikel een vreemde eend in de Europese bijt genoemd mag worden. Vrijwel alle ons omringende landen kennen een dergelijke bepaling niet. Het auteursrecht is in beweging en kan beter: door samen te werken en door onze stem te laten horen kunnen we werken aan verbetering. De komende twee tot drie jaar zouden cruciaal kunnen zijn. ||

- ingezonden mededeling -